

gasúr gan aon dabht. Mar atá ag tarlú i chuile Ghaeltacht ar fad na tíre, caithfear a admháil go bhfuil brú an Bhéarla ag méadú i gcónaí i gceantar Chois Fharraige. Níl aon neart ar seo, is cuid den tsaol é agus tá an saol ag athrú. Tá an "strainséar sa gcúinne," (an teilifíseán) i chuile theach anois agus ní féidir a shéanadh an tionchar a bhíonn aige seo ar theanga an teaghlaigh. Ina theannta sin tagann daoine nua isteach sa gceantar, gan mórán Gaeilge b'fhéidir, agus ar ndóigh fáiltíonn muid rompu.

Labhairt na Gaeilge

Molann muid do chuile thuismitheoir a bhfuil Gaeilge acu í a labhairt lena gclann ón tús. Níor cheart fanacht go dtosóidh na gasúir ar scoil. Beidh nósmaireacht teanga cothaithe faoin am seo agus é an-deacair a athrú. Sé an baile an suíomh is fearr agus is nádúraí le teanga a fhoghlaim. Foghlaimíonn gasúr óg líofacht agus saibhreas teanga sna blianta tábhachtacha seo sul má thosaíonn sé ag an scoil. Foghlaimíonn siad teanga i ngan fhios dhóibh fhéin gan aon anró sa suíomh seo.

Ba mhór an trua an saibhreas nádúrach seo atá ag

an gcainteoir ó dhúchas a cheilt ar do ghasúr. Ná bíodh faitíos ar bith ort nach bhfoghlaimíodh siad Béarla! Tá an lá sín thart agus Béarla in ár dtimpeall ins chuile áit!

Mura bhfuil Gaeilge ach ag tuismitheoir amháin, b'fhiú go mór don tuismitheoir sin neart Gaeilge a labhairt leis na gasúir agus neart deiseanna a thabhairt dhóibh í a chloisteáil. An gasúr a thosaíonn ag an scoil gan aon Ghaeilge, tá sé/sí faoi mhíbhuntáiste ón tús, mar go múintear chuile ábhar trí mheán na Gaeilge sa scoil. Déanann sé seo an saol níos deacra don ghasúr, don mhúinteoir agus don rang ar fad. Is fearr go mór fada an tuismitheoir sa mbaile, ná múinteoir teanga dá fheabhas é/í le teanga a mhúineadh do ghasúir.

Ná ceil an saibhreas atá agat ar do ghasúir! Ní haon ualach orthu an teanga!

Is tuar dóchais iad gasúir Scoil Sailearna. Tá an dea-cháil agus an dea-obair ag dul ó neart go neart. Scaipfidh an clú atá bainte amach ag gasúir na scoile agus beidh Scoil Sailearna mar shampla ag scoileanna na Gaeltachta. Le spreagadh, le díograis agus le comhoibriú idir an scoil agus an baile, níl a fhios céard is féidir linn a bhaint amach!

Ag Racáil sa Halla Mór i Scoil Sailearna.

Comhar Creidmheasa Cholm Cille Teoranta

le Dónall Mac Giolla Bhríde, Cathaoirleach

Tá Comhar Creidmheasa Cholm Cille Teoranta ar a chosa sa phobal anois le sé bliana déag, ó bunaíodh é i 1987. Is fada atá an Comhar Creidmheasa tagtha ar aghaidh ón bhfís a bhí ag an ngrúpa a tháinig le chéile i 1986 chun an geimhreadh a chaitheamh ag foghlaim faoi rialacha feidhme do chomhar creidmheasa. Bhí an grúpa den tuairim ag an am go mbeadh suas le 400 duine sa phobal ag iarraidh ballraíochta agus gur mhór an t-éacht é dá mbeadh £400,000 (timpeall €500,000 in airgead an lae inniu) sábháilte ag na baill sin. Is iomaí athrú atá tagtha ar an saol sa tír seo ó shin agus is dóiche go bhfuil sé áiféiseach a bheith ag déanamh comparáide idir mhianta sna blianta 1986/87 agus saol na bliana 2003 ach, fiú nuair a thógtar sin san áireamh, is beag a cheapfá i 1987 go mbeadh 5,000 ball i gComhar Creidmheasa Cholm Cille agus timpeall €15 milliún sábháilte acu ag aon am.

An Ceantar Feidhme

Nuair a bunaíodh é, bhí sé i gceist go mbeadh an Comhar Creidmheasa ag freastal ar cheantar ó na Forbacha go Casla, ach ba ghearr go raibh sé soiléir go raibh éileamh láidir ón taobh thiar agus leathnaíodh amach an ceantar feidhme chun go síneodh sé ó na Forbacha go Leitir Mealláin agus ó thuaidh chomh fada le Scríob. Timpeall 5 bliana ó shin bunaíodh comhar creidmheasa in Uachtar Ard agus tá seirbhís chomhair chreidmheasa ar fáil anois ag ceantar Gaeltachta dheisceart Chonamara ar fad sa tseirbhís a chuireann na comhair chreidmheasa Cholm Cille, Uachtar Ard agus An Chaisil ar fáil. Tá na ceantair eile, amach chomh fada le Bearna agus i dtreo Mhaigh Cuilinn faoi chúram na gcomhair chreidmheasa i gCathair na Gaillimhe. Ní féidir, gan amhras, dearmad a dhéanamh ar Oileáin Árann a bhfuil a gComhar Creidmheasa féin acu.

Comhar Creidmheasa i saol an lae inniu

Is minic a chloisfeá ráite é go bhfuil comhair chreidmheasa ag fás agus ag méadú agus gur mó cosúil le bainc cuid acu anois. Ní aon locht ar áit é a bheith ag fás agus thosaigh mé amach go deimhin sa phíosa scríbhneoireachta seo ag déanamh gaisce faoin bhfás atá tagtha ar Chomhar Creidmheasa Cholm Cille ó bunaíodh é i 1987. Is í an fhadhb, áfach, ná go mbíonn a bhrú féin ag baint le fás agus le forbairt. Bíonn an brú sin ceangailte le seirbhísí níos iomláine a

chur ar fáil, costais a bhainistiú agus nithe eile mar iad, agus tá an baol ann ag an am sin go gcaillfear an ceangal pearsanta atá ag an gcomhar creidmheasa leis an bpobal. Tá an ceangal sin bunaithe ar an mbunphrionsabal gur leis na baill an comhar creidmheasa.

Leis an bhfás atá tagtha ar Chomhar Creidmheasa Cholm Cille bíonn ar an mBord Stiúrtha aghaidh a thabhairt ar chuid de na ceisteanna sin ó am go chéile. Bunaíodh an Comhar Creidmheasa in am gur mó suim a bhí ag na bainc sa duine le post buan agus ioncam seasmhach. Bhí feiceáil níos fearr ag comhair chreidmheasa eile a bunaíodh siar chomh fad le tús na 1960' daí ar an saol sin inar cuireadh fáilte sna bainc roimh choigiltis ach nach raibh sé chomh héasca sin iasacht a fháil. D'fhás gluaiseacht na gcomhar creidmheasa mar go raibh siad ag cur seirbhíse ar fáil don phobal ina gceantar féin faoina raibh deis ag na daoine airgead a shábháil agus iasachtaí a fháil as an gciste airgid a bhí sábháilte ag na baill uile.

Tá an saol athraithe anois, dár ndóigh, agus fógraí i chuile nuachtán agus ar an teilifís chuile lá ag tairiscint iasachtaí d'aon duine atá sásta iad a thógáil. Fágann sin go bhfuil comhair chreidmheasa i ngach áit ina suí ar shuimeanna móra airgid - tá na baill sásta a gcuid airgid a shábháil sa chomhar creidmheasa mar go bhfuil ráta maith díbhinne á íoc leo gach bliain ach tá an mhargaíocht ag dul i bhfeidhm orthu agus téann siad chuig an mbanc don iasacht.

Tá Comhar Creidmheasa Cholm Cille ag feidhmiú ar an bprionsabal gur ar son na mball atá muid ann. Íoctar ráta díbhinne chomh hard agus is féidir gach bliain agus tá an ráta úis a ghearrtar in ann coimhlínt leis an iasacht bhainc. Cuimhnigh, agus tú ag fiosrú faoi iasacht arís, nach bhfuil aon chostais bhreise i gceist le do iasacht ón gcomhar creidmheasa.

An Scéim SSIA

Is mór an méid cainte a bhí faoin scéim SSIA nuair a fógraíodh ar an margadh í sa bhliain 2001. Dóibh siúd nár oscail cuntas SSIA, ní fiú a bheith ag caint faoi anois ach táim á lua mar shampla de dheis a thug Comhar Creidmheasa Cholm Cille do phobal na háite leas a bhaint as scéim a d'fhógair an Rialtas agus go mba léir go raibh buntáiste ann d'aon duine a bhí in ann páirt a ghlacadh inti. Ag am ina raibh eagrais airgeadais eile ag iarraidh go síneofa ordú seasta don tsuim chéanna airgid gach mí agus go mbeadh do chuid airgid curtha isteach agat go luath sa mhí, shocraigh an Comhar Creidmheasa bealach i bhfad níos simplí chun páirt a ghlacadh sa scéim. D'fhéadfá siúl isteach san oifig aon lá gnó agus cibé cúpla Euro (íosmhéid €10) a bhí áisiúil agat ar an lá a chur isteach sa scéim. Dá mbeadh an méid céanna agat an lá dár gcionn chuirfí fáilte romhat arís. Chonaic riar mhaith ball buntáiste sa mhodh imeachta seo agus tá timpeall €80,000 in aghaidh na míosa (íocaíocht an Rialtais san áireamh) á shábháil ag na baill ag an am seo. Shocraigh an comhar creidmheasa córas feidhme do pháirtíocht sa scéim a rinne éasca don phobal é agus is breá go bhfuil tairbhe á bhaint as.

Cúrsaí Cánach agus DIRT

Tá córas nua cánach aontaithe ag an Roinn Airgeadais faoinar féidir dualgaís chánach maidir leis an díbhinn ar do chuid scaireanna sa chomhar creidmheasa a chomhlíonadh trí chead a thabhairt cáin a bhaint as do dhíbhinn sula n-íoctar leat é. Baintear an cháin as an díbhinn ag ráta 20% agus comhlíonann sin do dhualgaís chánach go hiomlán ar an díbhinn sin. Tá an córas seo á fheidhmiú ag Comhar Creidmheasa

Cholm Cille ó fógraíodh é agus cáin á bhaint as díbhinn aon bhall a d'iarr orainn é sin a dhéanamh. Mura bhfuil úsáid á bhaint agat as an gcóras seo labhair le foireann na hoifige agus cuirfidh siad an t-eolas cuí ar fáil duit. Ní bhainfear cáin as díbhinn aon bhall gan treoir i scríbhinn ón mball sin roimh ré, ach is fiú sin a dhéanamh más gá duitse cáin a íoc ar an díbhinn, ag brath ar do chúinsí.

An Bord Stiúrtha agus Coistí eile

Tá an Bord Stiúrtha, agus baill na gcoistí eile atá ag déanamh tréanobair chun a chinntiú go bhfeidhmíonn Comhar Creidmheasa Cholm Cille go héifeachtach, ag tabhairt a gcuid ama go deonach. Má tá fonn ortsa, mar bhall, a bheith páirteach in aon cheann de na coistí sin, nó a bheith mar bhall den bhord stiúrtha, tá fáilte romhat d'ainm a chur chun tosaigh roimh an gCruinniú Chinn Bliana aon bhliain. Is minic gurb í an fhadhb daoine a fháil atá toilteanach oibriú go deonach ar an mbealach sin agus is mór an moladh atá ag dul do na daoine sin a thugann a gcuid ama gach bliain. Ní féidir an t-ábhar sin a fhágáil gan buíochas a ghlacadh freisin le foireann na hoifige a oibríonn go dian dícheallach chun a chinntiú go bhfuil an obair déanta ó lá go lá.

Focal Scoir

Tá Comhar Creidmheasa Cholm Cille mar chuid lárnach den phobal ag an am seo agus úsáid mhaith á bhaint as ag na baill. Tá fáilte romhatsa, mura bhfuil tú i do bhall cheana féin, cuntas a oscailt agus a bheith mar pháirt den Chomhar Creidmheasa. Má tá tú i do bhall cheana féin agus buntáiste a fháil agat as na seirbhísí agus ag ráta flaithiúil díbhinne, iarraidimid ort cuimhniú ar an gComhar Creidmheasa an chéad uair eile atá iasacht uait. Gheobhaidh tú amach go bhfuil an Comhar Creidmheasa in ann coimhlínt leis na hinstiúidí móra airgid ó thaobh costas iasachta. Má tá tú i do bhall agus suim agat a bheith páirteach i riaradh an Chomhair Chreidmheasa, tá fáilte romhat d'ainm a chur chun tosaigh ag an gCruinniú Cinn Bhliana nuair a bhíonn coistí nua á roghnú don bhliain amach romhainn.

Cumann Micheál Breathnach

Cóilín Ó Neachtain

Bliain chiúin go maith a bhí ag Cumann Micheál Breathnach ar pháirc na himeartha i mbliana i gcomparáid le blianta beaga anuas. D'eirigh leis na peileadóirí a n-áit a choinneáil sa nGrád Idirmheánach cé go mb'éigean dóibh fanacht go dtí cluiche deireadh na sraithe in aghaidh na Ceathrún Ruaidh le haghaidh é sin chinntiú. Chuir iománaithe an Chumainn sárthaispeántas ar fáil agus an mí-ádh orthusan nach bhfuil craobh an Chontae acu i ngrád Sóisear C i mbliana. Is léir go bhfuil an obair atá ar bun faoi aois sa bpeil agus san iomáint ag dul chun sochair don chumann. Chaill an fhoireann Sóisear A a stádas agus is i sraith B a bhéas siad ag imirt an chéad bhliain eile. Go deimhin bhí na foirne Sóisear A agus C lagtha go mór i mbliana, mar go raibh roinnt mhaith gortaithe ag cur isteach ar na foirne. Chuaigh foireann Faoi-21 an chumainn go dtí cluiche ceathrú-ceannais an chontae sa nGrád A, ach cloíodh d'aon phointe amháin iad tar éis cluiche cruu.

Tá an imirce ag bualadh an Chumainn aríst mar go bhfuil daoine óga ag fágáil an cheantair ag tabhairt faoi chathracha móra an Domhain. Dála an scéil, ní de bharr easpa fostaíochta ag baile atá sé seo ag tarlú ach aos óg na linne seo ag iarraidh an Domhain Mór fheiceáil dhóibh fhéin. I mbliana den chéad uair ariamh, d'imir na foirne faoi aois ar fad i nGrád A peile sa gContae agus thaispeáin siad go raibh siad chomh maith le formhór na bhfoirne atá sa ngrád seo. Buaileadh an fhoireann faoi-10 agus faoi-13 i gcluiche ceannais sraithe na cathrach agus an fhoireann faoi-11 sa gcluiche leathcheannais. D'imir an fhoireann faoi-12 ceithre cinn fhichid de chluichí i rith na bliana; buaileadh iad i gcluiche leathcheannais an Chontae sa gcomórtas Craobhe agus sa tSraith. Bhí an mí-ádh orthu i gcluiche ceannais Chorn Uí Chadhain nuair a fuair Bearna an ceann is fearr orthu.

Cuairteoirí

Chuir imreoirí agus tuismitheoirí fáilte mhór roimh fhoireann Phort Laoise go dtí an ceantar i gcomhair Fhéile na nÓg a bhí ar bun i gContae na Gaillimhe i lár an tsamhradh. Bhí foireann láidir sa ngrád seo ach frítheadh an ceann is fearr orthu i gcluiche ceannais

sraithe an Chontae agus i gcluiche leathcheannais craobhe an Chontae. Thug na peileadóirí faoi-16 an corn leo i gComórtas Peile na Gaeltachta do Chonamara ach frítheadh an ceann is fearr orthu i gcluiche leathcheannais sraithe an Chontae. Bhí sárbhliain ag iománaithe faoi-12 an Chumainn agus thug siad leo craobh an Chontae i nGrád C 1 in aghaidh Chill Choniarainn. Is fiú súil a choinneáil ar an bhfoireann seo sna blianta atá le theacht. Bhí na foirne ar fad ag imirt i ngrád níos airde sa iomáint i mbliana chomh maith de bharr chomh maith agus a d'eirigh leo le blianta anuas. Frítheadh an ceann is fearr ar fhoirne faoi-14 agus faoi-16 an Chumainn i gcluiche ceathrú-ceannais an Chontae. Thug foireann faoi-13 bliana deag an chumainn an lá leo i gcluiche ceannais sraithe na cathrach.

Tá sárobair á dhéanamh ag na Bainisteoirí agus na daoine éagsúla atá bainteach leis na foirne seo ach má bhíonn am le spáráil agat agus suim agat láimh chunta a thabhairt, cuirfear fáilte i gcónaí roimhe sin. Caithfear cuimhniú i gcónaí gurb iad seo todhchaí an chumainn agus go deimhin an cheantair, ó Ros a' Mhíl go dtí Abhainn an Spidéil.

FREAGRAÍ NA TOMHAISE (lth. 15)

1. Ar an bportach	8. Cur fhataí	Scór: 12 – 14,
2. Bualadh coirce	9. Sa gcoirceog	Ard-onóracha
3. Réiteach bainne	10. Baint fheamainne	10 – 12, Go maith
4. Baint mhóna	11. Ar an aonach	7 – 10, Pas
5. Déanamh ime	12. Déanamh cáca	Faoi 7, Siar ag na
6. Déanamh cléibh	13. Ag bainis	Naíonáin Mhóra!
7. Baint fhéir	14. I seomra an bháis.	